

TEXNOLOGIK TA'LIMDA DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUXIM OMILLARI

Xolmatova Mashxura Anvarovna

Andijon davlat universiteti katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada Texnologiya fani vazifalaridan kelib chiqib ta'lim jarayonlarida yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash kutilgan natijalarni beradi. O'qituvchi va o'quvchi faoliyatiga yangicha ruh bag'ishlovchi ta'lim texnologiyalardan foydalanish yaxshi natija beradi. O'quv jarayonida qo'llaniluvchi barcha texnologiyalar o'ziga xos ta'limiy imkoniyatlariga ega. Shuningdek ta'lim texnologiyasini qo'llashda o'qituvchining o'rnini va ahamiyati muhim ahamiyat kasb etishi haqida uslubiy tahlil qilingan.

Kalit so'zlar. Texnologiya. Samaradorlik. Muammo. mas'uliyatlilik, ijtimoiy faollik, muloqatchanlik, moslashuvchanlik.

IMPORTANT FACTORS OF INCREASING LESSON EFFICIENCY IN TECHNOLOGICAL EDUCATION

Xolmatova Mashxura Anvarovna

Senior teacher of Andijan State University

Abstract

In the article, the use of new pedagogical technologies in educational processes, based on the tasks of the Science of Technology, gives the expected results. The use of educational technologies, which give a new spirit to the activity of the teacher and the student, gives a good result. All technologies used in the educational process have their own educational potential. Also, a methodological analysis was made about the role and importance of the teacher in the application of educational technology.

Keywords. Technology Efficiency. Problem. responsibility, social activity, communication, flexibility.

Mustaqil Respublikamizda fan, texnika va boshqa sohalarni jadallik bilan rivojlanishi xalq ta’limi xodimlari, jumladan o’qituvchilarimizning oldiga ham yuksak vazifalarni qo’ymoqdaki, bu esa o’qituvchilarimizning umumiy tayyorgarligini yuqori va har bir darsini samarali bo’lishini talab etadi. Jumladan, O’zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligining ta’lim vositalaridan muassasalarda foydalanish uchun “Uzluksiz va uzviylik” metodik tavsiyasida shunday deyiladi: “Samarali dars o’qituvchining umumiy tayyorgarligi orqala, umumiy tayyorgarlik esa uzluksiz va uzviylik tamoyillariga asoslanadi”. Dars samaradorligini oshirish hozirgi zamon didaktikasi va o’quv amaliyotining asosiy yo’nalishidir. Zamonaviy darsining amaliy xususiyati va uni yangi sharoitda yanada shakllantirish orqali o’quvchilarda faqat bilim, ko’nikma va malakalarga erishib qolmasdan balki, ularning bilish faoliyati mustaqilligini shakllantirib, bilishga oid qiziqishlarini oshirish orqali ijodiy fikrlovchi mustaqil erkin shaxsni kamol taptirish maqsadiga erishishdir.

Dars samaradorligini oshirishning muhim shartlaridan biri uni intensivlashtirishdir. Ta’limni intensivlashtirish - bu belgilangan vaqt birligi ichida yuqori o’quv unumdorligiga erishish demakdir. O’qitish jarayonini intensivlashtirish bu samarali o’qitish shakllari, usullari va texnologiyalarni dars jarayonida qo’llash orqali yuksak natijalarga osonlik va yangilik bilan erisha olish demakdir. Intensivlashtirish darsning har bir bosqichida fan va ilg’or tajribalardan foydalanish orqali yuksak natijalarga erishish tizimidir.

Ilmiy – texnika va ijtimoiy taraqqiyotning hozirgi darajasi o’ta tezlashganligi xalq ta’limi tizimi oldiga o’ta muhim vazifalarni qo’ymoqda.

Ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning tezlashuvi xalq ta’limi tizimi mazmuni va mohiyatiga kuchli ta’sir etib uni yanada chuqurlashuviga olib kelmoqda. Ta’lim mazmunida yuz berayotgan o’zgarishlar, o’quv dasturlari va standartlariga yangi yo’nalishlar kiritilganligi, darslarni yuqori saviyada, jahon andozalariga asoslangan holda tashkil etishni talab etadi. Bu esa o’qitishning yangi texnologiyalari aktiv forma va usullarini qo’llashni taqozo etmoqda. Bunga erishish uchun o’qitish va uning asosiy bo’g’ini bo’lgan dars jarayonini intensivfikatsiyalash zaruriyati tug’iladi.

Aniq bir sharoitda o‘qituvchi va o‘quvchi mehnatini yengillashtirish va maksimal samaraga erishish vositasi bu - darsning optimal variantini qurilishidir. Optimal dars qurilishi deyilganda darsning shakli bosqichlari va usullarini eng oson, eng yaxshi va eng ishonarli yo‘lini qo‘llash tushuniladi.

Dars samaradorligi va optimalligi uni ilmiy asosda tashkil etilishiga ham bog‘liqdir.

Dars jarayoni takomillashtirish maqsadida uning uchun zarur shart – sharoit, o‘quv moddiy baza, gigienik, axloqiy va psixologik iqlim yaratilishini ham nazarda tutadi.

Darsni takomillashtirishning bunday yo‘nalishlari pedagogik mehnatni ilmiy asosda tashkil etilishini, ya’ni, darsning har bir daqiqasidan maksimal darajada foydalanishini talab etadi.

Ilmiy axborotlarning uzluksiz oshib borishi ta’lim mazmunini kengayib borishiga sabab bo‘ladi. Bu esa, dars jarayonida ma’lumotlarni yetkazish uchun vaqt kam bo‘lishi mumkin. SHuningdek, ta’lim sohasida uzoq davom etib kelayotgan deduktiv yondashuvlar ham dars samaradorligiga salbiy ta’sir etadi.

Yuqoridagi kamchilik va nuqsonlarni faqat didaktlar va metodistlar xatosi debgina qaramaslik kerak. Maktab ta’limining dastlabki davrlarida ba’zan amalda ham o‘qitishning ekstensiv shakllariga ko‘p o‘rin berilgan. U esa ta’lim jarayonini rivojlanishini pasayishiga olib kelgan.

Ta’lim jarayonini intensivlashtirish orqali undan yuksak natijalarga erishish ta’lim maqsadi va vazifalarini osonlik bilan xal etish imkonini beradi. Fan va ijtimoiy taraqqiyotning tezlashuvi yoshlarning xar tomonlama kamol toptirish, ularni eng yaxshi an’analar ruxida tarbiyalash vazifalari ta’lim tizimi va uning asosiy bo‘g‘ini bo‘lgan dars jarayonini yanada intensivlashtirishni talab etadi.

Hozirgi kunda dars jarayonini intensivlashtirish uchun bir muncha qulay imkoniyatlar yaratilgan. Jumladan maktablarning o‘quv moddiy ba’zasi yaxshilandi, o‘qituvchilarning ilmiy-uslubiy va kasbiy tayyorgarligi oshdi, o‘qituvchilar metodik yordam va adabiyotlar bilan ta’minlanish kuchaytirildi, o‘qitishning jaxon amaliyotidan ilg‘or tajribalarni ommalashtiradigan maxsus kurs, trening va seminarlar tashkil etilyapti.

Ilg‘or pedagogik tajribalarni umumlashtirishning ko‘rsatishicha, dars jarayonini intensivlashtirishning quyidagi usullari va vositalarini qo‘llash maqsadga muvofiq bo‘ladi:

- ta’lim motivatsiyasini kuchaytirish;
- o’quvchilarda bilishga doir qiziqishlarini oshirish;
- bilim olishga burch va majburiyat deb qarash;
- darsning maqsad va samaradorligini oshirish;
- darsning faol shakl va usullaridan unumli foydalanish;
- o’quvchilar o’quv bilim faoliyati uchun qulay sharoit yaratish;
- o’quvchilar mustaqilligi, ijodkorligi va tashabbusiga tayanish.

Yuqoridagilardan ko’rinadiki, dars samaradorligini oshirish hurmatli o’qituvchilarimizning pedagogik mahoratlariga bog’liqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Saydaxmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. Toshkent, 2003 y.
2. O. Rozikov, S. Ogaev va boshqalar. Ta’lim texnologiyasi. Toshkent, O’qituvchi, 1999 y.
Mualliflar haqida ma’lumot:
  1. Rohatali Abduqodirov – Qo’qon DPI, Pedagogika–psixologiya kafedrası katta o’qituvchisi, pedagogika fanlari nomzodi, (91) 690 48 47
  2. Muxsin Mansurov – Qo’qon DPI, Matematika kafedrası katta o’qituvchisi, (90) 306 27 88, mmm1961511@mail.ru
  3. Ma’ruf Xamidov – Qo’qon DPI, Defektologiya kafedrası mudiri, katta o’qituvchi, (90) 362 02 03

Research Science and Innovation House